

Список використаних джерел:

1. Державний архів Одеської області, ф-р. 745. – Оп. 1. – Спр. 1.
2. Савченко С.В. «Заблудла» та «вірна» паства очима православних місіонерів Півдня України початку ХХ ст. (За матеріалами «Екатинославських Епархиальних ведомостей») // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 107-128.
3. Климаков Ю. С кем была «Чёрная сотня»? // Молодая гвардия. – 1998. – № 9. – С. 219-240.
4. Лохматова А.І. Православне духовенство, релігія і церква в житті селянства другої половини ХІХ ст. // Культурологічний вісник. – Запоріжжя. – 2003. – № 11. – С. 9-15.
5. Таранець С.В. Старобрядці й «культура» хабарництва в Росії // Український історичний журнал. – 2011. – № 2. – С. 50-65.
6. Державний архів Запорозької області, ф-р. 2. – Оп. 1. – Спр. 231.
7. Марьянов Б. На гребне революционной волны // Наука и религия. – 1985. – № 12. – С. 2-3.
8. Савчин М.С. Правомонархічні організації в Росії / Наукові праці з питань політичної історії. – 1991. – Вип. № 169. – С. 54-60.
9. Новости Одессы. – 1907. – 23 октября. – № 2. – С. 4.
10. Ушеревич С. Кривавий смерч / С. Ушеревич. – Х., 1932. – 463 с.
11. Зырянов П.Н. Православия церков в борьбе с революцией 1905-1907 гг. / П.Н. Зырянов. – М., 1984. – 224 с.
12. Борисенко М.В. Влияние опыта Первой российской революции на формирование общественного облика российского студенчества в межреволюционный период (1907-1917 гг.) / М.В. Борисенко. Сборник научных трудов [Новое о революции 1905-1907 гг.], Л. – 1989. – 200 с.
13. Державний архів Миколаївської області, ф-р. 231. – Оп. 1. – Спр. 4043.

Хлапоніна О.Р.*студентка,**Коледж Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича***РОЗВИТОК МАТЕМАТИКИ НА РУСІ ЯК НАУКИ**

Математика є однією із старовинних наук, яка вивчає не матеріальні предмети, а методи дослідження і структурні властивості об'єкту дослідження, що дозволяють застосовувати до нього певні операції (додавання, диференціювання та ін.) [1, с. 173].

У слов'ян, як і у всіх інших народів, першим вчителем математики було саме життя і побутова практика. Про рівень математичних знань слов'ян у І–ІІ ст. н.е. свідчить грошовий обіг, який здійснювався з використанням римської срібної монети. Про астрономічні знання, які ґрунтуються на математичних знаннях і навичках, свідчить давньослов'янський календар, знайдений на території с. Ромашки на Київщині. Цей календар датується ІV–V ст. н.е., його нанесено у вигляді орнаменту на стінки великого глечика. Ним охоплювався період з 1 квітня до 6 серпня і відображався своєрідний розклад сільськогосподарського циклу. Основними зафіксованими датами в

календарі були: 4 червня (день Ярила), 24 червня (свято Купала), 20 липня (день бога Грому). Дні між цими датами зображені у вигляді маленьких квадратиків, кількість яких у всіх випадках точно відповідала кількості днів, що відділяла одне свято від іншого [3].

Знайомство з народними мірами і засобами вимірювання дає можливість вивчити світ просторових уявлень людей того часу, їх геометричні знання і вміння обчислювати. З розвитком сільськогосподарських робіт вдосконалюються засоби визначення площі прямокутника, трапеції, трикутників. Деякі джерела свідчать, що площа трапеції обчислювалась як добуток півсуми основ на меншу бічну сторону, площа трикутника – як половина добутку сторін, що містять найбільший кут. Поле довільної форми розбивали на такі частини (геометричні фігури), площу яких люди вміли визначати. В сільському господарстві і побуті були предмети різної геометричної форми: циліндричної, кубічної, прямокутного паралелепіпеда, конічна поверхня (курені).

У побуті минулого люди обходилися порівняно невеликими числами – малий рахунок, він доходив до числа 10000, яке в найдавніших пам'ятках називається «тьма», тобто темне число, яке не можна точно уявити. Старовинні рукописи з цього приводу розповідають, що «більше цього числа несть людському розуму» [3].

Головними джерелами, які дають уявлення про рівень математичних знань у Київській Русі є писемні твори, що містять деякі математичні відомості, а також пам'ятки архітектури, ремесла і народна творчість.

В епоху Київської Русі були серед народу особи, які цікавилися математикою не тільки тому, що вона потрібна в практичному житті, а через те, що вони хотіли дослідити математику як науку.

Найдавнішою пам'яткою математичних знань усієї епохи Київської Русі є математичний твір монаха Кирика Новгородського «...про те, як дізнатися людині числа всіх років» (1134). Цей твір присвячено арифметико-хронологічним розрахункам. В ньому автор показує, як визначати кількість років, місяців, тижнів, днів і годин, що пройшли від створення світу; кількість високосних років; кількість в році звичайних і місячних місяців, тижнів, днів і годин; кількість годин в одному дні. Головна священна книга християн – Біблія – дала історикам підставу стверджувати, що світ був створений Богом рівно за 5508 років до початку нашого літочислення. Кирик, мабуть, десь помилився: число місяців у нього вийшло більше, ніж повинно бути, проте це, звичайно, нікому не зашкодило. Адже обчислення Кирика нікому, крім нього самого, не були потрібні; вони не могли принести ніякої практичної користі людям [6].

Аналіз твору цього ченця свідчить про те, що його автор володів чотирма діями арифметики, знав дії з дробовими числами, мав уявлення про геометричну прогресію [2].

В збірнику «Руської Правди» (перший збірник законів за часів Ярослава Мудрого) міститься 47 статей, з яких 36 містять відомості про грошову систему, є також задачі про відсотки на позичені гроші, подаються

сільськогосподарські розрахунки, розглядаються задачі, розв'язання яких зводиться до геометричної прогресії і чисел Фібоначчі.

Інші відомості про розвиток математики на Русі датуються IX-XII ст. У Київській Русі за часів Ярослава Мудрого (978-1054) почали відкриватися школи, видавалися збірники давньоруського права «Руська правда» і пам'ятки духовного змісту: «Книга святих тайн Еноха», «Толкова палея» [5].

Вважається, що основою архітектурної творчості була математика, зокрема геометрія. Майстри Київської Русі знали плоскі фігури – квадрат, прямокутник, паралелограм, ромб, круг, а також геометричні тіла – куб, паралелепіпед, піраміда, циліндр, конус, куля, призма з різними основами. Вони використовували поділ кола на 4,5,6,8 і 24 частини, також зустрічається посуд різної геометричної форми.

Як свідчать стародавні пам'ятки історії, давні слов'яни користувались алфавітною нумерацією. Слов'янська кирилівська нумерація будувалась аналогічно до грецької на основі алфавіту і складалася з 27 головних символів для позначення одиниць, десятків і сотень.

Феодальна роздробленість і постійні чужоземні навали, зіграли значну роль в історії всього людства, і надовго затримали культурний і науковий розвиток Київської і Новгородської Русі. Тому знову математика починає розвиватися на Русі лише в XVI ст. після звільнення від татарського ярма.

У перших рукописах створюється самобутня слов'янська математична термінологія. До нас дійшов рукопис XVI ст. «Книга сошним листа», що містить статтю, присвячену обчисленню податку з земельної площі в «сохах».

Арифметичні рукописи XVI ст. переписувалися в XVII ст. і мали традиційну назву «Книга рекома по-грецьки арифметика, по-німецьки – алгоризма, а по-російськи – лічильна мудрість» [4].

Довгий час єдиним вищим навчальним закладом Східної Європи була Києво-Могилянська академія. Вона відіграла важливу роль в розвитку науки, культурного і літературного процесу на Україні XVII-XVIII ст., що входила тоді до складу Росії. Києво-Могилянська академія мала наукові зв'язки з освітніми установами Кракова, Магдебурга, Константинополя. З кінця XVIII ст. академія поступово втрачає свою актуальність, попит і у 1817 році закривається. На зміну прийшли Київська духовна академія (1819) та Київський університет (1834 р.), що сприяли збільшенню інтелігенції.

Завдяки таким освітнім закладам математика почала серйозно розвиватися як повноцінна наука. Все більша частка населення почала науково збагачуватись та доступ до навчання отримували не тільки знать, але й прості люди.

Отже, ми бачимо, що математика розвивалася завдяки своїй актуальності та щоденній практичній потребі, саме життя вимагало математичних знань і вмінь робити певні розрахунки. Ця наука потрібна суспільству. Вона розвиває людський інтелект, пам'ять, логічне мислення, дає можливість адаптуватися в сучасному цифровому світі, що дуже важливо, як для людини так і для держави.

Список використаних джерел:

1. Энциклопедический словарь юного математика / Сост. Э-68 А.П. Савин. – М.: Педагогика, 1989. – 352 с.: ил.
2. <https://thequestion.ru/questions/36280/pochemu-ne-govoryat-desyat-odin-desyat-dva-desyat-pyat-na-chisla-ot-11-do-19-a-vmesto-etogo-govoryat-odinnadcat-dvenadcat-pyatnadcat-i-t-d>
3. <http://coolreferat.com.ua/netw/%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0+%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97+%D0%A0%D1%83%D1%81%D1%96/storinka-2.html>
4. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F_%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%84%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8
5. <http://psm.in.ua/psm/02.aspx-293.html>
6. <https://www.google.com.ua/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=ist-matemat.at.ua%2Fs.6doc.doc>

Хоменко Д.В., Кузьменко О.Ю.

студенти,

Науковий керівник: Кіреєва В.О.

кандидат історичних наук, доцент,

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСВІТНИЦТВА НА ДЕКЛАРАЦІЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ США

Друга половина XVIII ст. для Північноамериканського континенту важливий історичний період, пов'язаний із утворенням нового державного утворення – Сполучених Штатів Америки. Розглядаючи причинно-наслідкові зв'язки становлення нової країни чільне місце посідає історичний аналіз перших державно-правових документів, серед яких першочергово заслуговує на увагу Декларація Незалежності США (1776 р.), як акт виходу американських колоній з під британської корони та утворення власної державності. Увагу привертає ідейна спрямованість Декларації в дусі європейського Просвітництва. З'ясовуючи вплив модерної європейської ідеології на американську революцію та її головний документ, слід детальніше розглянути особливості Просвітництва та його інтерпретацію «батьками-засновниками».

Просвітництво, виступаючи як широка соціально-політична та філософська течія, вперше відверто і конструктивно заперечила ідеологію феодального суспільства, зосередила увагу не на самій критиці, а на обґрунтуванні політико-філософських поглядів, що впливали з пізнання та відтворення буржуазних відносин. Представник англійських просвітників Т. Гоббс писав: «Мета держави – головним чином забезпечення миру, безпеки, оскільки природними законами вони не гарантуються. Угоди без меча – лише слова, що не в силах гарантувати людині безпеку» [4, с. 197–199].